

AM-uddannelsens fødsel – og hvad der gik forud

Af Claus Jørgensen, tidl. docent ved DJM og tidl. leder af Aarhus Musikskole

Allerede i 1898 blev der i København stiftet en musikpædagogisk forening og etableret en musiklærereksamen, der skulle sikre, at den pågældende kandidat ikke blot var en dygtig musiker men også var god til at *undervise* i musik. Fra 1920'erne også som holdundervisning, ikke kun eneundervisning.

I udlandet var mange banebrydende pædagoger tidligt i gang med tilsvarende tiltag. Ungarske Zoltan Kodaly og tyskfødte Fritz Jöde brugte begge "solmisation" (visning af skalatrin med håndtegn), og tyske Carl Orff fokuserede på at optræne børns rytmesans med sine (senere såkaldte) Orff-instrumenter. Disse pionerer og flere andre gav inspiration til, at der i 1930'ernes Danmark opstod en lang række folkemusikskoler (altså "folke-musikskoler" og ikke "folkemusikskoler"). Navnlig to af disse tilbød kurser, hvor man også kunne lære at *undervise* i musik, også på hold, fx i elementær musikopdragelse, hørelære, musikhistorie m.m.

Jette Tikjøb og Finn Høffding

Aarhus Folkemusikskole (i dag: Aarhus Musikskole) var den ene. Oprettet i 1933 og fra 1935 overtaget af musikpædagogen Eduard Müller, der indførte undervisning af vordende pædagoger under navnet Jydsk Musikakademi. I 1946 blev skolen overtaget af den legendariske musikformidler Jette Tikjøb, som bl.a. oprettede musikalsk legestue for 3- til 7-årige, hvilket dannede forbillede for mange musikskoler landet over. Hun lavede også en række tv- og radioprogrammer for Danmarks Radio.

Da musikkonservatorierne i 1962 åbnede for musikpædagogiske uddannelser, overgik Jydsk Musikakademi til Det Jyske Musikkonservatorium (DJM), og Jette Tikjøb blev ansat som docent. I 1965 blev jeg selv ansat som docent i hørelære og fik et dejligt samarbejde med hende. Fra 1971 overlod hun ledelsen af Aarhus Folkemusikskole til mig, indtil den i 1976 blev overdraget til kommunen.

Københavns Folkemusikskole (i dag: Musikhøjskolen) var den anden skole, der påtog sig uddannelsen af musikpædagoger, som afsluttedes med en eksamen. Her var Finn Høffding både medstifter og en af de drivende kræfter. Han var en af dansk musiklivs mest betydningsfulde skikkelser. Han skrev alt fra symfonier over "skoleoperaer" til små klaverstykker for børn. Han var også professor ved DKDM (Det Kongelige Danske Musikkonservatorium), hvor jeg havde haft ham som lærer og fået mangan en god "musikpolitisk" snak med ham.

Høffdings berøringsflader og initiativer var talrige, og han havde et vågent blik for alt nyt, der rørte sig i musiklivet. Fx var han medstifter af "Rytmsk Selskab". I 1939 lykkedes det Finn Høffding – efter mange forhandlinger – at få den danske stat til at overtage de musikpædagogiske prøver, hvorefter kandidaterne kunne kalde sig "Statsprøvet Musikpædagog". Samtidig blev de musikpædagogiske uddannelser overflyttet til DKDM, dog ikke som en del af *selve* konservatorieuddannelsen. I Aarhus skete overflytningen først i 1944. Og der skulle gå mange år, før konservatoriets lærere holdt op med at se ned på dette "barnenumseri" (som en professor udtrykte det) og mange år før de studerende opdagede, at det måske kunne være noget, også de kunne have gavn af. Først i 1962 blev "Musikpædagogisk Kursus" lagt ind som en *integreret* del af konservatorieuddannelsen.

Finn Høffding arbejdede utrætteligt videre for en selvstændig og bredt favnende musikpædagoguddannelse. Sidst i 1960'erne resulterede det i første omgang i oprettelsen af den såkaldte musiklederuddannelse. En glimrende uddannelse som dog under indflydelse af de københavnske professorer hurtigt udviklede sig til nærmest at blive en lille dirigentuddannelse, på bekostning af det elementære sigte.

Ejnar Kampp

Det store behov for en massiv, bredspektret musikundervisning på elementært plan blev stort set ikke tilgodeset med musiklederuddannelsen. "Det elementære måtte enhver konservatorieuddannet musiker da sagtens kunne tage sig af", var konservatorielærernes generelle holdning. Derfor blev tanker om en musiklæreruddannelse med sigte på det folkelige og det helt elementære plan ved med at rumle, ikke mindst hos folkemusikeren, korlederen og medlederen af Københavns Musikhøjskole Ejnar Kampp.

Kampp udgav en stor mængde musikpædagogisk materiale til elementær korsang, sammenspil og becifringsspil. Og han var medskaber af Tingluti Musikforlag og det Europa-turnerende syngende og dansende Tingluti-ensemble. På Musikhøjskolen havde Kampp videreført Finn Høffdings musikpædagogiske kursus med et AM-lignende fagindhold. Utrætteligt prøvede Kampp at få dette kursus i "elementær musikopdragelse" gjort til en konservatorieuddannelse.

En harmonikaspillende folkedansers idéer om musikundervisning var imidlertid ikke det, man lyttede mest til i de højere kredse. For at bevise at han faktisk "kunne noget", indstillede Ejnar Kampp sig derfor som privatist til hele to musikpædagogiske eksaminer, og uden problemer blev han statsprøvet, både som klaver- og hørelærepædagog.

Dét skabte respekt! Man begyndte at tage ham alvorligt, og i 1971 startede det første EM-hold (elementær musikopdragelse) på DKDM. (EM omdøbtes senere til AM, almen musikpædagogik.)

EM i Aarhus

På DJM i Aarhus talte jeg selv varmt for at vi også fik en EM-uddannelse, helst samtidig med DKDM. Uvist af hvilken grund var rektor Tage Nielsen i begyndelsen tøvende. Men så en dag, da jeg endnu engang spurgte til sagen, husker jeg stadig tydeligt hans reaktion: Først stirrede han på sin karakteristiske måde længe, stift skråt op i luften. Derpå kiggede han direkte på mig, og samtidig med at han slog hånden i bordet med stor kraft udbrød han: "Nu gør vi det sgu!".

Og så gik vi i gang. I 1972. Ganske vist et år senere end DKDM. Men her havde man tydeligvis ventet på os, så vi i fællesskab kunne få udarbejdet nogle ens studie- og eksamensbestemmelser for den nye uddannelse.

Dem blev Ejnar Kampp og jeg i fællesskab sat til at udarbejde. Efter drøftelse med en lang række faglærere skulle vi komme med forslag til formål og indhold for alle de påtænkte fagområder, udkast til optagelses- og eksamenskrav, beregne timetal osv. Heldigvis havde Ejnar og jeg været nære venner i mange år, så det var nemt at "finde hinanden".

På det tidspunkt havde jeg et hold studerende i hørelærepædagogik med vidt forskellig baggrund. Naturligt snakkede jeg også med dem om den nye uddannelse, og særligt en af disse, Arne Dich, fik jeg gjort levende interesseret i uddannelsen. Han kunne ofte komme med kloge og kritiske indfaldsvinkler. Som allround musiker havde han en anden baggrund end jeg selv, og vi havde mange gode samtaler.

Brugsklaver

På begge konservatorier var mange helt enige om, at den rytmiske musik ubetinget skulle indgå i uddannelsen; konservatoriet var jo rent klassisk dengang. Men derudover var der ét bestemt fag, som jeg selv gennem flere år for fuldstændig døve øren havde foreslået indført for alle: Brugsklaver.

At brugsklaver måtte være et must på en EM-uddannelse, turde være en selvfølge, men på begge konservatorier strittede de klassiske klaverlærere voldsomt imod. Klaver var jo dog deres fag, som vi ikke skulle blande os i, og brugsklaver forudsatte, at man først havde lært at spille "rigtigt klaver", hævdede de.

Alt endte dog med en vis forståelse, og vi fik bevilget "klaverlaboratorier" med el-klaverer til holdundervisning i faget. Faktisk var de fire første steder i landet, der fik anskaffet klaverlaboratorium, netop DKDM, Musikhøjskolen, DJM og Aarhus Folkemusikskole. Som daværende leder Aarhus Folkemusikskole fik jeg hurtig iværksat undervisningstilbud, der stiledede specielt mod konservatoriets optagelsesprøver til EM-uddannelsen.

Den banebrydende uddannelse kom godt fra start på DJM i Aarhus med det første hold i 1972 og er som det eneste sted i Danmark fortsat uafbrudt i alle 50 år. Ikke mindst takket være en række ildsjæle: Jette Tikjøb, der formidlede "det for børn", Mogens Helmer Petersen, der forestod arbejdet med kor, Steen Petersen og flere andre faglærere, samt ikke mindst Arne Dich, der tog sig af brugsklaver, arrangement og sammenspil – og i øvrigt snart blev uddannelsens drivende kraft.

(Claus Jørgensen var ansat som docent i hørelære ved DJM 1965–2005, heraf 11 år desuden som prorektor.)

(Denne artikel er skrevet i anledning af AM-uddannelsens 50 års jubilæum, markeret ved en reception på DJM d. 18. november 2022.)